

respondens, et omnino quidquid contra Scripturam et suram opusque peccati, ad sacerdotis arbitrium primum sacrarum auctoritatem est; secundum mentem.

SANCTI EGBERTI

EBORACENSIS ARCHIEPISCOPI

DE INSTITUTIONE CATHOLICA

DIALOGUS.

(Mansi, Conc. Collect. tom. XII.)

Prima fronte presentis paginæ, tuam venerabilem B petimus sanctitatem, ut ea quæ sacrorum apicum attestatione, ad pontificalem providentiam a nobis directa sunt, grato animo cum charitate suscipias (charitas enim ædificat), et si qua in eis acceptione videntur digna, fraternitatis tuæ chirographo firmentur; si qua vero minus apte prolata noscuntur, tu quasi subtilissimus interpret utiliora interserere non dedigneris: et post informationem eorum quæ ad te missa sunt verborum, beatitudinis tuæ concilia nobis litterarum characteribus insinuare cupimus; quatenus vicissim membranarum discurrentibus, unum atque idipsum sentiamus vinculis claritatis innexi. Ut autem fraternitas tua certius de supradictis judicare possit, proponimus utraque simul, consulta videlicet et responsa.

I. INTERROGATIO.

Si necessitas coegerit, in quantum valet juramentum episcopi, presbyteri, vel diaconi, vel monachi?

RESPONSIO.

Ordines supradicti secundum gradus promotionis habeant potestatem protestandi: presbyter secundum numerum 120 tributariorum, diaconus vero juxta numerum 60 manentium, monachus vero secundum numerum 30 tributariorum. Sed hoc in criminali causa. Cæterum si de terminis agrorum oritur altercatio, presbytero liceat juramenti sui attestatione terram videlicet unius tributarii in jus transferre Ecclesiæ. Duobus quoque diaconis id ipsum conceditur. Testificatio vero trium monachorum in idipsum sufficiat.

II. INTERROGATIO.

Presbyter, diaconus, si possunt testes fieri verborum novissimorum quæ a morientibus fiunt de rebus suis?

RESPONSIO.

Assumat etiam secum unum vel duos: ut in oro duorum vel trium testium stet omne verbum, ne forte sub prætextu avaritiæ propinqui defunctorum hiis contradicant quæ ab ecclesiasticis dicuntur, solo presbytero vel diacono perhibente testimonium.

* Editus primum Dublinii 1664, opera Joan. Waræi equitis.

III. INTERROGATIO.

Presbyter, diaconus, sive monachus, si in nefandis accusantur facinoribus, nullo existente evidenti argumento, qua ratione, si inculpabiles sunt, possunt excipi?

RESPONSIO.

Dum constat fidele testimonium esse in ore duorum vel trium testium; nos ne forte videamur angusto judicio eum qui sine peccato est opprimere, et facta testium difficultate obruatur innocentia: liceat accusato sub regula constituto cuilibet ex his tribus gradibus, presbyteri scilicet, diaconi vel monachi testes producere ad purificandum se. Sat enim satis est, exinde duos vel tres quos poterit secum educere ad defensionem sui. Cui vero desunt excusatores, vel propter terrorem accusantium, ipse solus sibi sufficiat in defensione innocentia sua, quem nec visus testium, nec filii procreati producti culpabilem. Inhonestum est enim ut aut per negligentiam sacerdotum iniquitas cumuletur, aut per inopiam jurium [Forte, virium] opprimatur puritas. Pro idcirco sancimus, eum cui crimen impingitur, ut ponat super caput suum crucem Domini, et testetur per viventem in sæcula, cujus patibulum est crux, sese immunem esse a peccato hujusmodi: et sic omnia dimittenda sunt iudicio Dei.

IV. INTERROGATIO.

Presbyter, vel diaconus, si examinati corrupti inveniuntur, qua vigilantia pastorum præcavendum est, ut ab officio quidem remoti in alia diœcesi præteant ministrare, ac per hoc nonnulli scandalizentur?

RESPONSIO.

Presbyter vel diaconus, si clarescentibus culpis a proprio episcopo ejectus in Ecclesia alia ministrare pertentaverit: mox ut cognitura fuerit, ab episcopo cujus est diœcesis expellatur: et sic per omnes sedes Ecclesiarum nunquam stabilis, semper vagus et profugus versetur, donec longa afflictione humiliatus redeat ad sustinenda jura ecclesiastica.

V. INTERROGATIO.

Quid habemus de sacris ministeriis quæ ante damnationem presbyter corruptus peregit, vel quæ postea damnatus inconsulte usurpavit?

RESPONSIO.

Ministeria vero quæ, usurpato nomine sacerdotis, non dicatis ignorante populo peregit, minime credimus abjicienda, nam male bona ministrando ipse sibi reus, aliis non nocuit. Scienti autem causas minime detersas, et qui tamen particeps factus est damnatus, quomodo tribuitur ei perfectio quæ in dante non erat, a quam ipse accipere potest damnationem, utique qui per quod habuit per prava officia dedit, ut ejus particeps similem sortiatur excommunicationis sententiam. Sed hoc de baptismo accipi fas non est, quod iterari non debeat: reliqua vero ministeria per indignam data, minus firma videntur.

VI. INTERROGATIO.

Presbyter, diaconus, sine nutu prioris sui transiens in alia, si liceat diœcesi ministrare?

RESPONSIO.

Desertorem vero propriæ Ecclesiæ interdictum habemus in alia ministrare; ministrantem vero taliter a suo submoveri officio, donec reconcilietur Ecclesiæ suæ.

VII. INTERROGATIO.

Si quis cujuscunque dignitatis transfugam clericum vel monachum ausu improbo sub se habere præsumperit; quid de his, charissimi, discernitis?

RESPONSIO.

Quisquis vero fratrum contra interdicta venerabilium canonum transfugam clericum vel monachum sine litteris pacificis susceperit, et conventus in hac obstinatione perduraverit, reddat quod statutum est, triginta quidem siclos, quindecim vero episcopo loci, quindecim abbati cujus monachum sine nutu prioris sui susceperat; et fugitivum dimittat, aut amplius excommunicatus periclitetur. Quicumque vero ex laicis qui monasteriis præesse noscuntur, taliter aliquem ad se minime pertinentem susceperit, reddat debitum statutum, regi quidem decem siclos, decem vero abbati cujus domesticum sine consensu Ecclesiæ susceperat: et desertorem relinquat, aut tantam adhuc reddat pecuniam, quantam et ante dedisse cognoscitur. Jam postea excommunicetur usque ad satisfactionem, quatenus obstinati quique qui Deum minime timentes censuram excommunicationis omnino spernunt, saltem a missione rerum suarum ex parte damnati minime præsumant statutis contraria. Hæc autem definitio maneat erga monasteria virginum, quæ sub regula esse probantur.

VIII. INTERROGATIO.

Si quis monachorum sacrilega se contagione miscuerit, vindicta quidem sceleris b si pertinet ad laicos qui sunt eorum propinqui, nunc persequamini?

RESPONSIO.

De his qui intra Ecclesiam in gravibus vel in levibus commissis delinquant, nihil vindictæ pertinet ad eos qui foris sunt: maxime cum Apostolus dicat, omnes causas Ecclesiæ debere apud sacerdotes diju-

^a Aliquid deesse videtur. HARD. UNUS.

^b Id est, utrum pertineat.

A dicari. Si qui vero ecclesiastici crimèn aliquod inter laicos perpetraverint, homicidium, vel fornicationem, vel furtum agentes. Hos placuit a sæcularibus in quos peccaverunt omnimodo occupari, nisi animo fuerit Ecclesiæ pro talibus satisfacere. Laici vero qui sacrilega se contagione miscerint velatis, non eodem modo lex quo publica fornicarios puniri percensuit sed duplicata triginta siclorum pecuniâ: hoc est sexaginta argenteos volumus dare Ecclesiæ adultæ rantes: quia graves causæ graviores et acriores querunt curas.

IX. INTERROGATIO.

Si permittendum est presbyteris, sive peregrinis, sive nostri generis, passim ministrare absque conscientia episcopi loci, in cujus diœcesi iterum demorantur, maxime sub laicis, nusquam stabiles, nec loco, nec auctoritate pontificali primitus fundati.

RESPONSIO.

Presbyteros peregrinos, vel absolute ordinatos, sine litteris commendatitiis circumeuntes provincias nusquam eos administrare patimur, vel sacramenta tradere absque conscientia episcopi loci. Quæ vero necessaria sunt placuit eos administrare: ad ministeria tamen sacrorum tales nolumus admitti, sine grandi discretione.

X. INTERROGATIO.

Si quis frater vel soror aliqua ad se pertinentia, ut æstimat, non ita repetit, ut judicantibus Ecclesiarum præsulibus ei pacifice restituantur, sed contempto proprio episcopo irrationabiliter e rerum properat obtinere ea quæ sibi justo vel injuste vindicat: quid ad hæc dicitis?

RESPONSIO.

Quicumque frater vel soror rem aliquam ad se (ut æstimat) pertinentem non ita repetit, ut judicantibus Ecclesiarum sacerdotibus, sed per exteras potestates, vim faciens obtineat, etiam hoc quod violentus evicit omnino perdat, aut ab Ecclesia expellatur. Nec tamen Ecclesiæ suæ præjudicium imponimus: sed post obtutum anathematizati integris omnibus in statu suo manentibus partibusque in medio collocatis, quid antiquitas, aut veritas babeat, diligenter requiratur; et sic dimittendum est iudicio episcoporum.

XI. INTERROGATIO.

Quid ad hæc dicitis, quoniam quidem nonnulli propria habentes monasteria, ita ea inconsulte disponunt, ut post obitum illorum, duo simul utriusque sexus unum possideant monasterium aut æquali sorte dividant, d si interesse non convenerint?

RESPONSIO.

Venerabilis congregatio unum ex duobus eligit quem sibi præesse desiderat: et hic cum consilio episcopi loci constituatur abbas. Eo vero defuncto qui prælatus est, iste secundus qui connumeratus est initio hæres, accipiat regimen totius monasterii, quod ante non ex toto sed ex parte sibi concessum gaudebat. Si tamen dignus inveniat, suo episcopo judi-

^c Illic aliquid deesse videtur. HARD.

^d Lege si inter se. HARD.

cante. Quod si aliter factum fuerit, huiusmodi votum inefficax atque irritum iudicetur : sitque faciens, vel consentiens, accipiensque anathema.

XII. INTERROGATIO.

Quod si quis ex laicis clericum vel monachum occiderit, utrum pretium sanguinis secundum legem natalium parentum propinquis ejus reddendum sit, an ampliori pecunia senioribus suis satisfaciendum sit, vestra unanimitas sanciat?

RESPONSIO.

Quicumque vero ex laicis occiderit episcopum, presbyterum vel diaconum, aut monachum, agat pœnitentiam secundum gradus pœnitentiæ constitutos; et reddat pretium Ecclesiæ suæ episcopo ^a secundum universalis concilii, pro presbytero octingentos sicanos, pro diacono sexingentos, pro monacho vero quadringentos argenteos : nisi aut dignitas natalium, vel nobilitas generis major reposcat pretium. Non enim justum est, ut servitium sanctæ professionis in meliore gradu perdat, quod exterior vita sub laico habitu habuisse jure parentum dignoscitur. Cui vero non est substantia ut redimat se a perpetrato homicidio, regi dimittendus est ad puniendum; ne interfectores servorum Dei se putent impune posse peccare. Hæc vero vindicta quam de homicidiis presbyterorum percensuimus, maneat erga abbates qui sunt sine ordine; nisi aliquem ex his synodale collegium altiori consilio aut superiorem aut inferiorem judicaverit.

XIII. INTERROGATIO.

Quod si ex convenientia amborum legitimum dissolvitur conjugium, propter infirmitatem viri vel uxoris, si liceat sano incontinenti secundum inire connubium, infirmo consensum præbente, et promittente sese continentiam in perpetuo servaturum : vestra sanctitas quid de hoc iudicat?

RESPONSIO.

Nemo contra Evangelium, nemo contra Apostolum sine vindicta facit : idcirco consensum minime præbemus adulteris. Onera tamen quæ sine periculo portari non possunt nemini imponimus; ea vero quæ Dei sunt mandata confidenter indicimus. Quem autem infirmitas implendi præpedit, uno profecto multum reservamus iudicio Dei. Igitur ne forte videamur silentio fovere adulteros, aut diabolus qui decipit adulteros de adulteris exultet, ^b ultoribus audi, *quod Deus conjunxit homo non separet*; et item, *Qui potest capere capiat*. Sæpe namque temporum permutatione, necessitas legem frangit. Quid enim fecit David quando esuriit? et tamen sine peccato est. Ergo in ambiguis non est ferenda sententia. Sed consilia necesse est periclitari pro salute aliorum; hac conditione interposita, ut ei qui se continentiae devovit nullo modo concedatur secundas inire nuptias, vivente priore.

XIV. INTERROGATIO.

Quid ad hæc dicimus, si quis de laicis clericum vel

^a Lege secundum decretum universalis. HARD.

^b Lege ulterius. HARD.

A monachum obnoxium esse pronuntiat pro causis aliquibus, jampridem sub laico habitu perpetratis, sed nunc diu finitis : sive quia minime prævaluit, sive quod antea dissimulando tacuit usque nunc, et modo Ecclesiam molestus et importunus insistit?

RESPONSIO.

Quisquis vero sæcularis servitium sanctæ professionis subire desiderat; si interrogatus respondeat, conditionis servilis sese non esse obnoxium, nec homicidium palam perpetrasse inemendatum, neque res alieni juris modo sub se habere, nisi Deo, cujus est servus propter offensam peccati : quod si fefellit Ecclesiam Dei, et crimen suum dolose celaverit, placuit Ecclesiam habere potestatem dimittendi eum, vel satisfacere pro eo si voluerit. Eos vero qui tales inveniuntur, ab ecclesiæ limine per vim volumus abstrahi, neque a die conventionis tempus Ecclesiæ concedere reos deinceps ad occultandos; sed ut Deo agatur reverentia, absque ulla læsione veriusque relinquendi sunt : quod ecclesia domus propitiationis est, non spelunca latronum. Lege dedicationem templi Salomonis. Res vero si quas Ecclesiæ obtulerat, eas sacerdos reddat, ut habeat unde se redimat.

XV. INTERROGATIO.

Pro quibus criminibus nullus sacerdos potest florere, vel pro quibus jampridem ordinatus deponitur?

RESPONSIO.

Huiusmodi tunc ordinatio episcopi, presbyteri vel diaconi, rata esse dicitur, si nullo gravi facinore probatur infectus; si secundam non habuit uxorem, nec a marito relictam, si pœnitentiam publicam non gessit, nec ulla corporis parte vitiatum apparet; si servilis aut ex origine non est conditionis obnoxius, si curiæ probatur moribus absolutus, si assecutus est litteras, hunc elegimus ad sacerdotium promoveri. Pro his vero criminibus nullum licet ordinari; sed promotos quosque dicimus deponendos. Idola scilicet adorantes; per aruspices et divinos atque incantatores captivos se diabolo tradentes; fidem suam falso testimonio expugnantes; homicidiis vel fornicationibus contaminatos; furta perpetrantes; sacrum veritatis nomen perjurii temeritate violantes. Eos tamen nisi per pœnitentiam publicam non oportet admitti ad promerendam communionis gratiam; non ad recuperandum pristinae dignitatis honorem. Alienum est enim ab Ecclesia pœnitentes sacrosancta ministrare, qui dudum vasa fuerant vitiorum.

XVI. INTERROGATIO DE JEJUNIO QUATUOR TEMPORUM.

Legitima jejunia mensis primi, quarti, septimi, et decimi utrum initio ipsorum mensium, an aliter celebranda sint; et quo auctore, aut quomodo, aut pro quibus causis instituta; consona sententia exponit e uniformiter ab omnibus celebrentur, per universas dilectionis vestrae sedes, et Anglorum Ecclesias?

RESPONSIO.

Quia igitur mundus quatuor plagis continetur, Orientis, Occidentis, Meridici et Aquilonis; et homo

^c Lege an uniformiter. HARD.

quatuor elementis constat, id est, igne, aere, aqua et terra; et interior sensus ex quatuor continetur virtutibus, prudentia, temperantia, fortitudo atque iustitia; et quatuor flumina Paradisi ad irrigandam universam terram, in typo quatuor Evangeliorum profluunt: et quatuor temporibus annus, vere, æstate, autumno et hyeme convertitur, et ex omni parte quadratus numerus perfectus dignoscitur; idcirco autem quatuor temporum jejunia veteres Patres instituerunt, secundum Dei legem, et nunc in Novo Testamento sancti viri atque apostolici doctores.

I. De primo mense Dominus ait ad Moysen: *Mensis iste vobis principium mensium, primus erit in mensibus anni (Exod. xii, 2)*. Et iterum Dominus ad Moysen: *Observate mensem novarum frugum, quando egressi estis de terra Ægypti, legitimum in generationibus vestris (Deuter. xi, 1)*. Quod jejunium sancti Patres in prima hebdomada mensis primi statuerunt, quarta et sexta feria, et sabbato, exceptis diebus quadragesimalibus. Nos autem in Ecclesia Anglorum idem primi mensis jejunium (ut noster didascalus beatus Gregorius, in suo antiphonario et missali libro, per pedagogum nostrum beatum Augustinum transmissit ordinatum et rescriptum), indifferenter de prima hebdomada quadragesimæ servamus.

II. Secundum jejunium quarti mensis a veteri lege exortum est, quando lex data est Moysi in monte Sinai; et præceptum est a Domino ut sit populus paratus ad audiendam vocem in diem tertium, et ne appropinquent uxoribus suis. Et iterum Dominus ad Moysen: *Tolleis de cunctis frugibus vestris primitias, et offeretis ea Domino Deo vestro (Deut. xvi, 2)*. Quod et in Novo Testamento constitutum est, juxta id quod Dominus ait: *Non possunt filii sponsi jejunare, quando cum illis est sponsus (Matth. xix, 15)*, et reliqua. Quod juxta congruentiam temporum post ascensionem Domini ad cælos, præsentia corporali subtracta, tunc indictum est jejunium quarti mensis, secundo sabbato. Hoc autem jejunium idem beatus Gregorius per præstatum legatum, in antiphonario suo et missali, in plena hebdomada post Pentecosten, Anglorum Ecclesiæ celebrandum destinavit. Quod non solum nostra testantur antiphonaria; sed et ipsa quæ cum missalibus suis conspeximus apud apostolorum Petri et Pauli limina.

III. Tertium jejunium septimi mensis, a Domino per Moysen præcipitur dicentem: *Loquens filiis Israel, et dices ad eos: Decimus dies mensis septimi vocabitur sanctus, humiliabitis animas vestras in jejunio. Omnis anima quæ afflictâ non fuerit die hoc, peribit de populo suo (Levit. xxiii, 7)*. Idcirco autem in Ecclesia

A hoc jejunium celebratur secundum antiquam consuetudinem, vel quia decrescunt dies, et nox augeatur: quia ad defectum solis et noctis augmentum vita nostra deficere adveniente morte ostenditur; quæ mors in iudicio Dei et resurrectione reparabitur ad vitam: et si vitæ nostræ terminus defectione dierum exprimitur, mortisque adventus in augmento noctis, necessarium duximus, ut ob memoriam et recordationem tanti mysterii, omni anno humiliemus animas nostras, ut filios Israel hoc in tempore fecisse legimus, in jejunio et afflictione, non solum a cibis, sed ab omnibus vitiorum contagiis: attendentes sermonem Evangelii: *Ambulate dum lucem habetis, ut non tenebræ vos comprehendant; veniet autem nox quando nemo potest operari (Joan. xii, 35)*. Hoc B Anglorum Ecclesia in plena hebdomada ante æquinoctium, neglecta tertiæ hebdomadæ computatione, solet celebrare.

IV. Quartum jejunium mense Novembrio a veteribus colebatur, juxta præceptum Domini ad Jeremiam dicentis: *Tolle volumen libri, et scribe in eo omnia verba quæ locutus sum adversus Israel et Judam. Et factum est in mense nono prædicaverunt jejunium in conspectu Domini omni populo in Jerusalem (Jerem. lvi, 2)*. Hac ergo auctoritate divinarum Scripturarum, Ecclesia catholica morem obtinet, et jejunium atque observationem mense celebrat decimo, sabbato quarto, propter advenientem venerabilem solemnitatem Domini nostri Jesu Christi: ubi ante plures dies et continentia carnis et jejunia exhibenda sunt, ut unusquisque fidelis præparet se ad communionem corporis et sanguinis Christi, cum devotione sumendam. Quod et Anglorum semper in plena hebdomada ante Natale Domini consuevit, non solum quarta et sexta feria, et sabbato, sed et juges duodecim dies in jejuniis, et vigiliis et orationibus, eleemosynarum largitionibus, et in monasteriis, et in plebibus, ante Natale Domini quasi legitimum jejunium exercuisse perhibetur. Nam hæc (Deo gratias) a temporibus Vitaliani papæ et Theodori Dorobernensis archiepiscopi inolevit in Ecclesia Anglorum consuetudo, et quasi legitima tenebatur, ut non solum clerici in monasteriis, sed etiam laici cum conjugibus et familiaribus suis ad confessores suos pervenirent, et se fletibus a carnalis concupiscentiæ consortio his duodecim diebus cum eleemosynarum largitione mundarent: quatenus puriores dominicæ communionis perceptionem in natale Domini perciperent; præter hæc namque constituta jejunia, quarta et sexta feria propter passionem Christi, et sabbato, propter quod ipso die jacuit in sepulcro, plerique jejunaverunt.